

Адаптаційний період

В умовах воєнного стану існує потреба в законодавчому врегулюванні процедур банкрутства та встановленні відповідних особливостей, спрямованих на їх ефективне здійснення з метою задоволення вимог кредиторів. Зокрема, слід розглянути можливість зупинення провадження у справі про банкрутство боржника, чиє майно повністю розміщено на тимчасово окупованій території, а також повноваження комітету кредиторів має бути розширено

ДМИТРО ТИЛІПСЬКИЙ, ОЛЕКСІЙ СТЕПАНЕНКО

ДМИТРО
ТИЛІПСЬКИЙ
радник EQUITY

ОЛЕКСІЙ
СТЕПАНЕНКО
радник EQUITY

В Україні триває розпочата росією повномасштабна війна. Кожного дня від обстрілів російських загарбників гинуть десятки людей — як цивільних, так і українських військовослужбовців, які боронять незалежність своєї держави. Ця жахлива та жорстока війна забрала тисячі життів наших громадян, а сотні тисяч — покалічила. Війна завдала значного удару й по економічному потенціалу нашої країни. Окупація частини української території та масові обстріли змусили значну кількість підприємців евакуювати бізнес і виробничі потужності до безпечніших кутків України. Однак не всім підприємцям це вдалося. Чимало з них були змушені припинити свій бізнес, адже подальше провадження підприємницької діяльності в умовах воєнного стану та реалій війни стало просто збитковим або неможливим узагалі. Виробничі потужності багатьох великих і малих підприємств були знищені під час бойових дій, інші втратили активи через окупацію частини України. Ані бізнес, ані громадяни не були готові до війни, тому всім довелося пристосовуватись до нових умов уже на ходу.

Судочинство в Україні також зазнало певних трансформацій. Однак ми досі не спостерігаємо законодавчих реакцій на виклики війни в цій сфері. Чинне законодавство не враховує сучасних реалій, що, своєю чергою, гальмує або унеможливує здійснення судочинства, зокрема в процедурі банкрутства.

Нині у величезній частині справ про банкрутство, які були ініційовані до ши-

рокомасштабної збройної агресії російської федерації проти України, подальше здійснення відповідної процедури або зовсім неможливе, або суттєво ускладнене.

Зокрема, труднощі можуть очікувати боржника і кредиторів уже на стадії процедури розпорядження майном, особливою складовою частиною якої є вжиття заходів щодо контролю за управлінням та збереженням майнових активів боржника. У сучасних умовах виникають ситуації, коли і керівник боржника, і арбітражний керуючий взагалі не мають доступу до документації підприємства (наприклад, у зв'язку з фактичним її знищенням чи окупацією населеного пункту, де розміщено виробничі потужності, офіс боржника), що, своєю чергою, унеможливує роботу останніх. У таких умовах виявлення всіх кредиторів боржника, визначення заборгованості перед кредиторами та працівниками тощо фактично є неможливим.

Здійснення управління та збереження майнових активів боржника в цих випадках є вкрай складним. В умовах окупації в арбітражного керуючого чи керівника взагалі може не бути інформації про долю майнових активів боржника, що унеможливує визначення обсягу таких активів та їх достатності для задоволення вимог усіх кредиторів.

НЕВІДПОВІДНІСТЬ ЗАКОНУ УМОВАМ ВОЄННОГО СТАНУ

Кодекс України з процедур банкрутства не передбачає жодних додаткових механізмів супроводження справи про

банкрутство під час воєнного стану, як от зупинення процедури банкрутства з підстав запровадження воєнного стану чи окупації населеного пункту, де розташовано майно боржника.

У цьому випадку доречним видається внесення змін у Кодекс України з процедур банкрутства, які б давали право суду зупинити провадження у справі про неплатоспроможність боржника, чиє майно повністю розташовано на тимчасово окупованій території, до її деокупації за умови, що в боржника відсутнє інше майно, за рахунок якого можна було б здійснити погашення вимог кредиторів.

Запропоновані законодавчі зміни набувають ще більшої актуальності в розрізі ліквідаційної процедури та продажу майна банкрута.

На стадії ліквідаційної процедури ліквідатор у порядку, передбаченому статтею 61 Кодексу України з процедур банкрутства, зобов'язаний провести інвентаризацію майна боржника та визначити його початкову вартість. Однак в умовах окупації населеного пункту, де розташовано майно банкрута, фактично неможливо провести таку інвентаризацію через відсутність у ліквідатора доступу до майна. Відповідно, під питанням залишається і визначення початкової вартості такого майна, що неможливо здійснити без актуальної інформації про його реальний обсяг і стан.

Крім того, чинне законодавство не врегулює питання продажу активів, які перебувають на тимчасово окупованих територіях. Хоч на електронних сайтах аукціонів сьогодні можна знайти низку оголошень про продаж майна банкрута на зазначених територіях, однак дотримання законодавства під час такого продажу є досить сумнівним. Потенційний покупець фактично позбавлений можливості ознайомитися з майном, яке планує придбати, а наявність майна в тому чи іншому стані може бути поставлено під сумнів як боржником, так і кредиторами.

Економічний аспект зазначеного продажу також викликає сумніви. В умовах, коли потенційний покупець фактично купує kota в мішку та навіть не розуміє, чи зможе він отримати цього kota у володіння, сподіватись на вигідний продаж майна марно.

Саме тому механізм зупинення провадження у справі про банкрутство в

цій ситуації міг би сприяти захисту прав кредиторів. Водночас питання необхідності такого зупинення може бути передано в повноваження комітету кредиторів. Адже кредитори, які, по суті, здійснюють контроль та супроводження процедури банкрутства, можуть обрати альтернативні шляхи: або зупинити цю процедуру до моменту деокупації території (за умови відсутності іншого майна та джерел погашення вимог кредиторів), або погодити «юридичний» продаж захопленого майна боржника на аукціоні та завершити процедуру банкрутства.

У випадку деокупації території, де розташовано майно боржника, в ліквідатора з'явилася б можливість належним чином провести інвентаризацію цього майна. Ба більше, економічна привабливість активу в разі деокупації території зростає, що дає змогу одержати більше коштів, продавши таке майно, і в результаті погасити більший обсяг вимог кредиторів.

ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ БОРЖНИКУ

Додаткове питання, яке має бути розглянуто в межах справи про банкрутство боржника, майно якого залишилось на окупованих територіях або знищене, — це відшкодування російською федерацією завданих збитків.

Кодекс України з процедур банкрутства встановлює принцип безсумнівної повноти дій ліквідатора в рамках ліквідаційної процедури, який полягає у здійсненні ліквідатором усієї повноти заходів, спрямованих, зокрема, на виявлення активів боржника, дослідження питання можливості застосувати субсидіарну відповідальність, передбачену приписами закону про банкрутство, тощо. На нашу думку, у вказаний принцип має бути включено також дослідження можливості звернення ліквідатора боржника до суду з позовом про стягнення з російської федерації збитків, яких було завдано злочинними воєнними діями.

Таким чином, в умовах окупації частини території України, запровадження воєнного стану та активних бойових дій існує потреба законодавчого регулювання процедур банкрутства та встановлення відповідних особливостей, спрямованих на ефективне здійснення таких процедур із метою задоволення вимог кредиторів.